

Innlegg holdt av Anita Wang Børseth, seniorrådgiver hos Folkehelseinstituttet, på webinar om rettigheter for personer med funksjonsnedsettelse og deres familie, 18. januar 2022.

I dag skal jeg snakke om råd om smitteverntiltak, besøk og utbruddshåndtering i helse- og omsorgstjenester i privat bolig og private hjem i samlokaliserte omsorgsboliger.

Mitt navn er Anita Wang Børseth, er Seniorrådgiver med en Master i folkehelsevitenskap.

Jobber ved Seksjon for resistens og infeksjonsforebygging, Avdeling for smittevern og beredskap, Folkehelseinstituttet.

Der jobber jeg hovedsakelig med rådgivning rettet mot helse- og omsorgstjenesten.

Jeg har i dag tenkt å si noe om:

- Målsetting for aktuelle smitteverntiltak og vaksinerings
- Risikogrupper for alvorlig sykdom
- Smitteverntiltak helse- og omsorgstjenester i privat bolig og private hjem i samlokaliserte omsorgsboliger
- Besøk i private bolig og private hjem
- Utbruddshåndtering helse- og omsorgstjenesten, samlokaliserte omsorgsboliger

Målsetting for aktuelle smitteverntiltak og vaksinerings

Tiltakene som iverksettes skal ivareta helse- og omsorgstjenesten og beskytte de mest sårbare

Regjeringens mål er å beholde kontrollen på covid-19-pandemien slik at den ikke fører til en betydelig sykdomsbyrde og betydelig belastning på kapasiteten i helse- og omsorgstjenesten og i sykehusene.

Helse og omsorgstjenesten er under press. Man ser i tillegg til høyt belegg at det er stor mangel personell grunnet høyt sykefravær eller fravær fra jobb grunnet karantene eller smitte, da ikke alle har fått oppfriskningsdose ennå.

I situasjoner der mennesker lever tett sammen, vil være en økt risiko smitteoverføring dersom smitte kommer inn. Mange som mottar helse- og omsorgstjenester, har også underliggende helsetilstander som øker risikoen for alvorlig sykdom, dersom de smittes.

Generelle smittevernråd gjelder alle borgere og vi skal fortsatt holde avstand og redusere kontakt mellom personer, følg instruksjoner for hoste og håndhygiene, bruk av munnbind der man ikke kan holde avstand, ta test når det er indikasjon for dette, og isolering ved symptomer og sykdom. Man skal varsle nærkontakter når man er smittet, OG vaksinerings er fortsatt veldig viktig tiltak! Målet nå er å få vaksinert alle som kan, både dose 1 og 2, samt gi oppfriskningsdose. Vaksinasjon reduserer risikoen for alvorlig forløp også med omikronvarianten selv om beskyttelsen mot å bli smittet er redusert.

Kommunene skal prioritere først å gi oppfriskningsdoser til de som er 65 år eller eldre og sykehjemsbeboere. Deretter vil kommunene legge opp rekkefølgen slik at de som har ventet lengst blir prioritert først. Dette vil også ivareta at de eldste og risikogruppene prioriteres tidligst.

Det bør vurderes spesiell tilrettelegging for personer i anbefalte grupper som har et særskilt informasjonsbehov eller andre barrierer mot å bli vaksinert.

Det er utarbeidet en verktøykasse for et likeverdig vaksinasjonstilbud. Denne er tilgjengelig på fhi.no

Lenke til verktøykassen: <https://www.fhi.no/nettpub/vaksinasjonsveilederen-for-helsepersonell/vaksinasjon/verktoykasse/>

I verktøykassen kan dere lese gode råd om hvordan tilrettelegge for ulike grupper slik at alle får en likeverdig tilgang til vaksinene.

Risikogrupper for alvorlig sykdom

Man har definert personer med sykdommer/tilstander som medisinske risikogrupper: Grupper med moderat/høy risiko og Grupper med lett/moderat økt risiko. Det vil være store individuelle forskjeller innad i gruppene. Ved behov bør det gjøres en individuell vurdering i samråd med egen lege om risiko for alvorlig forløp.

Mer en utdyping om risikogrupper finner du å søke på FHIs nettside. Se Råd og informasjon til risikogrupper og pårørende

Lenke til råd og informasjon til risikogrupper og pårørende: <https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/befolkningen/risikogrupper/>

Personer med økt risiko for alvorlig forløp av covid-19, bør beskytte seg ekstra mot smitte – særlig i områder eller situasjoner med høyt smittetrykk. De kan redusere risikoen for luftveisinfeksjoner ved å unngå trengsel og holde avstand, takke ja til vaksiner og oppfriskningsdose, redusere antall personer som kommer på besøk.

Smitteverntiltak helse- og omsorgstjenester i privat bolig og private hjem i samlokaliserte omsorgsboliger

Det er fortsatt stigende smittetrend av SARS-CoV-2 i samfunnet og smitteverntiltak må opprettholdes. Helse- og omsorgstjenestens skal ha beredskapsplaner og ha implementert smittevernrutiner. Opplæring i basale smittevernrutiner, samt bruk av personlig beskyttelsesutstyr.

Basale rutiner skal beskytte både ansatte mot smitte og forebygge smitte til og mellom pasienter/personer/brukere. Dette kan være for eksempel rutiner knyttet til hvordan vi utfører håndhygiene og bruker hansker med mer. Bruk av personlig beskyttelsesutstyr som for eksempel bruk av smittefrakk, munnbind, åndedrettsvern, visir osv. krever opplæring. Både i forhold til at det korrekt settes

på slik at utstyret fungerer etter hensikten og beskytter den ansatte, men at man også kan å ta det av uten å forurene seg selv. Videre bør man tilby vaksinasjon til ansatte og orientere om vaksinasjon for målgruppen, ev. bistå i tilrettelegging for vaksinasjon. Man bør også kjenne til symptomer og testkriterier for SARS-CoV-2, og kjenne til tiltak for nærkontakter og isolering for smittede.

Det anbefales at helse- og omsorgstjenesten i privat bolig og private hjem i samlokaliserte omsorgsboliger innfører forsterkede smitteverntiltak med økt smittepress i samfunnet.

Lenke til råd om forsterkede smitteverntiltak:

<https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/helsepersonell/spesialisthelsetjenesten/?term=&h=1%22+%5c%5cl+%22forsterkede-smitteverntiltak-ved-oekt-smitterisiko%22+%5ct+%22+blank>

Aktuelle tiltak kan da være å etablere arbeidskohorter, økt testing av ansatte, bruk av munnbind og øyebeskyttelse ved all kontakt i tjenesten.

Målet er at smitteverntiltakene skal forhindre smittespredning mellom personer og ansatte.

Besøk i helse- og omsorgstjenester i privat bolig og private hjem i samlokaliserte omsorgsboliger

Råd i henhold til aktuelle besøksbegrensning for befolkningen generelt og det handler om å holde avstand og redusert kontakt mellom personer.

Personer må selv bestemme vedr. besøk i eget hjem, men alle voksne er i dag anbefalt å redusere antall nærkontakter.

Det betyr at man bør vurdere begrensning for besøk ut fra egen risiko, og tilstrebe avstand til uvaksinerte besøkende.

Personer med økt risiko for alvorlig forløp av covid-19, bør beskytte seg ekstra mot smitte – særlig i områder med høyt smittetrykk.

I samlokaliserte omsorgsboliger kan begrensning av besøk i omsorgsboligens fellesareal under utbrudd/økt smitterisiko være et aktuelt tiltak - dette da man kan møte mange og mange kan bli definert som øvrige nærkontakter i for eksempel en smittesporing.

Personer som er nærkontakt og personer som er smittet bør unngå besøk i hjemmet, men rett til bistand/tjeneste der ansatte følger smittevernråd og råd for bruk av beskyttelsesutstyr under besøket.

De som er definert som nærkontakter eller som er smittet er oppfordret til å avstå fra sosial omgang, og er man smittet bør du isolere deg på rommet ditt og holde avstand til de du bor med.

Personer skal ikke trenge å bruke beskyttelsesutstyr i møte med helse- og omsorgstjenesten i eget hjem.

De ansatte bruker anbefalt beskyttelsesutstyr i besøk i hjemmet, råd om bruk av personlig beskyttelsesutstyr ved pasientkontakt utarbeidet av folkehelsa.

Lenke til råd om bruk av personlig beskyttelsesutstyr ved pasientkontakt
<https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/helsepersonell/personlig-beskyttelsesutstyr/?term=&h=1#tabell-1-bruk-av-personlig-beskyttelsesutstyr-ved-pasientkontakt>

Utbruddshåndtering helse- og omsorgstjenester i privat bolig og private hjem i samlokaliserte omsorgsboliger

Hva er et utbrudd?

Dette er når man finner to eller flere tilfeller, eller flere tilfeller enn hva som er forventet. For sykehjem og sykehus har vi råd at ved første tilfelle iverksetters tiltak som et utbrudd til situasjonen er klarlagt. Dette avsluttes raskt om ingen flere tilfeller avdekkes. Det kan være aktuelt å ha samme tilnærming i samlokaliserte boliger dersom personer lever tett på hverandre. Men ettersom dette er private hjem, må det være de som bor der som bestemmer hvilke tiltak de vil implementere i eget hjem.

Hold avstand og ha stor oppmerksomhet for utvikling av symptomer, også atypiske symptomer. Hos eldre og også andre grupper som mottar helse og omsorgstjenester kan atypiske symptomer for covid-19 blant annet være:

Akutt kognitiv svikt, endrede følelser og atferd, forvirring, falltendens og nedsatt matlyst og vekttap.

Alle ansatte bør når de på jobb benytte munnbind og øyebeskyttelse ved kontakt <2 meter inntil utbruddet er avsluttet. Grunnen til man bruker begge deler er at munnbindet beskytter bruker/pasient/person fra smitte til den ansatte og motsatt, og at øyebeskyttelse beskytter den ansatte fra ev smitte fra bruker/pasient/person. I en utbruddssituasjon der man ennå ikke vet hvem som sprer smitte er dette et veldig viktig tiltak.

Kartlegging og testing av nærkontakter. Ansatte som har hatt kontakt uten bruk av beskyttelsesutstyr vil bli definert som øvrig nærkontakt.

Det anbefales å følge råd for testing for SARS-CoV-2 av ansatte og pasienter/brukere i helse- og omsorgstjenester.

Lenke til råd for testing:

<https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/helsepersonell/testing-for-sars-cov-2-av-pasienter-og-ansatte-i-ulike-risikokategorier/?term=&h=1>

Alle ansatte i berørt enhet/sone bør ta en hurtigtest, som et føre var prinsipp slik at man raskt kan se om noen er smittet. Dette kan også vurderes at mottakere i den aktuelle tjenesten også testes, om situasjonen er uoversiktlig eller antall tilfeller med smittede stiger raskt.

Dersom det avdekkes flere positive tilfeller kan man vurdere å følge teststrategi i henhold til testing i råd for kommunale helse- og omsorgsinstitusjoner.

Lenke til råd om utbrudd i helse- og omsorgsinstitusjoner:

<https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/helsepersonell/utbrudd-i-kommunale-helse--og-omsorgsinstitusjoner/>

Da testes alle i flere omganger. Vurder besøksbegrensninger og ev opphold i fellesareal samlokaliserte omsorgsboliger, dette for å redusere kontakt og vil begrense smittespredning.

De som tester positivt, skal isoleres i henhold til forskriften.

Når ansatte skal hjem til isolerte skal de følge rådene om bruk av personlig beskyttelsesutstyr i kontakt med isolerte brukere/pasienter/personer.

Lenke til råd om personlig beskyttelsesutstyr:

<https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/helsepersonell/personlig-beskyttelsesutstyr/>

Vil til slutt si at all informasjon finnes på folkehelseinstituttet sine sider www.fhi.no

Vil også samtidig minne om at vi på FHI har startet en webinarserie for kommunehelsetjenesten. Webinar som kommer og som allerede er blitt gjennomført ligger på FHIs hjemmeside under Smittevern i helsetjenesten.

Råd som nå er nevnt under dette foredraget ligger også her tilgjengelig på sidene med råd for helsetjenesten.

Lenke til råd til helse- og omsorgstjenester i privat bolig og private hjem i samlokaliserte omsorgsboliger:

<https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/helsepersonell/hjemmetjenesten/>

Lenke til råd for kommunale helse- og omsorgsinstitusjoner - tiltak ved oppdaget smitte (utbrudd): <https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/helsepersonell/utbrudd-i-kommunale-helse--og-omsorgsinstitusjoner/>

Lenke til råd om testing for SARS-CoV-2 av ansatte og pasienter/brukere i helse- og omsorgstjenester:

<https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/helsepersonell/testing-for-sars-cov-2-av-pasienter-og-ansatte-i-ulike-risikokategorier/>

Da vil jeg bare si takk for meg.